

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ГОДИШЕН БЮЛЕТИН

**ЗА ДЕЙНОСТТА НА ОМБУДСМАНА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2013 г.**

ОМБУДСМАНЪТ ПРИ ХОРАТА И ЗА ХОРАТА. РАБОТАТА ПО ИНДИВИДУАЛНИ ЖАЛБИ И СИГНАЛИ – СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ

Омбудсманът и обществените недоволства през 2013 г.

Изминалата 2013 г. бе изпълнена с обществено напрежение, прераснало в граждански протести и контрапротести от м. февруари до Нова година. В институцията на омбудсмана бяхме изправени пред огромното предизвикателство да отговорим на обществените очаквания в защита на правата на хората, независимо от техния собствен избор на позиция, в обстановка на остро противопоставяне между граждани и органи на власт, а също и между отделни групи от населението.

В началото на годината дълбокият разрыв в отношенията и недоверието между потребители и доставчици на обществени услуги намери израз в масови вълнения в различни краища на страната. Натрупаните с години проблеми и чувството за незащитеност и за липса на справедливост доведоха до безпрецедентно недоволство на гражданите, което прерасна в протести в различни градове на страната и изведе българите на улицата. Хората издигнаха решително свои искания в защита на правата си като потребители на обществени услуги. Въстанаха срещу сметките за ток и парно с пълното убеждение, че те са непонятни и завишени по отношение на реалното потребление. Към институцията на омбудсмана се обърнаха изключително много граждани с индивидуални оплаквания срещу сметките за електроенергия и топлоенергия. Броят на жалбите срещу електроразпределителните дружества за месеците февруари и март 2013 г. спрямо същия период на 2012 г. нарасна 7,5 пъти. Отделно от това самоорганизираните групи от граждани и представители на неправителствени организации от столицата и различни краища на страната (Добрич, Варна, Велико Търново, Сливен) се обърнаха към мен за подкрепа на техните искания за защита на икономическите им интереси на потребители. Проведох множество срещи по проблемите на потребителите, които те сметнаха за важно да поставят пред омбудсмана и чрез него – на вниманието на управлението и на широката общественост. Поех ангажимент да бъде направен цялостен преглед на отношенията потребители – монополи и доставчиците на финансови услуги, които разполагат със законодателни и процедурни привилегии, с оглед на постигане на равнопоставеност. В изпълнение на поетия ангажимент още в първия работен ден на 42-то Народно събрание, на основание чл. 22, ал. 4 от Закона за омбудсмана, по своя инициатива внесох първия тематичен доклад на институцията от създаването ѝ, посветен на правата на потребителите – Доклад за проблемите при упражняването на правата на потребителите на обществени услуги, констатирани от омбудсмана на Република България.

Годината мина и под знака на продължителни протести на граждани срещу органи на власт – президента на Република България, Народното събрание, Министерския съвет, съдебната власт. Като национален омбудсман, не бих могъл да определям действията на гражданите като правилни или

неправилни, да осъждам избрания начин на изразяване на обществена позиция, но като защитник на правата на гражданите, настоявам всеки глас да бъде чул. Хората – и протестиращи, и контрапротестиращи, показаха решимост да отстояват исканията си, а всички ние – представителите на различни органи на държавната власт, сме длъжни да разберем и да приветстваме нетърпимостта им към прояви на лоша администрация и лошо управление, към липсата на справедливост.

В дните на протести до мен бяха адресирани много писма, над 170, съдържащи различни идеи, становища, предложения, позиции за възможните механизми за развитие на обществено-политическата система в България, за промени в Изборния кодекс, в Закона за политическите партии, някои твърде дискуссионни, а други – взаимноизключващи се. В значима част от писмата хората предлагаха промени в Конституцията на страната, някои от които в правомощията на Велико народно събрание. Такива искания се съдържаха и в жалби по конкретни проблеми. Като изразител на справедливото обществено мнение, заявих готовност да изпълня ролята си на посредник между гражданите и институциите. В съответствие с поетия пред обществеността ангажимент да бъде „мост“ между протестиращи и институции постигнахме съгласие със зам.-председателя на 42-то Народно събрание и председател на Временната комисия за изработване на проект на нов Изборен кодекс, да ѝ изпращам всяко предложение от граждани и граждански организации за промяна на изборните правила, които да бъдат подложени на обсъждане. Предоставих на комисията в Народното събрание всички постъпили в институцията на омбудсмана идеи, виждания и конкретни предложения.

Получих и писма с оценката на хората за т. нар. преход, за отговорността на управлявалите страната през последните 24 години, за личните разочарования.

В няколко писма граждани на София споделиха несгодите, които търпят всеки ден поради ежедневните протести, затрудненията да ползват градския транспорт, да се движат спокойно поради затворени улици.

За мен, като омбудсман, посветен на застъпничеството за правата и свободите на гражданите, когато с действие или бездействие те се засягат или нарушават от държавните и общински органи и техните администрации, както и от лицата, на които е възложено да предоставят обществени услуги, е важно мнението на всеки човек. Омбудсман съм на всички. Затова приемам с разбиране всички гледни точки, позиции и становища по въпросите, които вълнуват не само групи от граждани, но и всеки отделен човек, като влагам своите усилия да бъда посредник на хората с институциите, да защитавам техните права, когато са нарушени или само застрашени, да ги насочвам и съветвам за възможните пътища за решаване на техните проблеми, когато те са извън правомощията ми, да ги изслушвам, да ги подкрепям и окуражавам в постигането на поставените от тях цели за защита на интересите им. Правя това с убеждението, че участието на представители на неправителствени организации и на отделни граждани с техните идеи е надеждният път за вземане на решения от органите на власт в защита на обществения интерес. В този смисъл е и подкрепата ми за гражданско участие в различни органи, което би създавало възможност за откритост и прозрачност, отчетност, граждански контрол – все принципи на доброто управление и добрата администрация.

Събуждането на гражданското общество, високата възискателност към управлението, която все по-категорично се налага от хората, бдителността им към думите и делата както на управляващите, така и на опозицията, са оздравителни за цялостното развитие на страната ни и имат решаваща роля за налагане на демократичните ценности. За жалост, след първоначално изразената готовност за прилагане на разнообразни механизми за граждански контрол и гражданско участие много от създадените, най-често обществени съвети, практически престанаха да съществуват. Независимо от това съм уверен, че това е пътят за просперитет на страната ни и апелирам да бъдат намерени ефикасните механизми за диалог с гражданите, диалог – честен, откровен, добронамерен.

Наред със срещите и дискусиите, произтичащи от актуалните обществени събития, белязали 2013 г., продължих да се срещам с ученици от различни училища и възрасти в рамките на подкрепената от мен национална кампания за учебната 2012/2013 г. на Министерството на образованието и науката „Участвам и променям!“. Инициативата е ориентирана към осъществяване на гражданско образование в училище, а институцията на омбудсмана се включва в нея, като организира разговори с децата и младите хора на тема: „Познаването на правата на човека като гаранция срещу нарушаването им“.

На 15 май 2013 г. бях гост на децата от Целодневната детска градина „Вечерница“ в Благоевград по повод на празника им „Аз спортувам в детската градина“. Събитието също бе част от националната кампания „Участвам и променям!“.

През март по покана на Обединение за юридическо развитие „Темида“ се срещнах със студенти от Юридическия факултет на Университета за национално и световно стопанство на тема „Фигурата на омбудсмана в правната система на Република България“.

Дискусията със студенти от Софийския университет „Св. Климент Охридски”, катедра „Публична администрация”, бе посветена на гражданското участие в процеса на публичните политики в България и значението му за постигане на публичните цели, а тази със студенти от Университета за национално и световно стопанство и Florida International University бе фокусирана върху проблемите на демократичния преход и административната реформа в България.

Приемна на омбудсмана за граждани

През 2013 г. продължих традиционните вече за омбудсмана приемни и срещи с граждани в различни краища на страната. Това дава възможност на хората да поставят не само конкретни проблеми, но и въпроси с висока обществена значимост и така да станат част от гражданския диалог за постигане на справедливи решения.

Всички граждани от Благоевград, Шумен и Добрич, които пожелаха, имаха възможност да поставят лично своите проблеми пред мен, като бяха

подадени общо 45 оплаквания. Гражданите на Шумен поставиха преобладаващо проблеми, свързани с чистотата на водата в региона и нейната цена, които бяха в основата на февруарските протести, на Добрич – проблеми на потребителите, а на Благоевград – проблеми на безработицата.

На 15 юли 2013 г. в гр. Шумен участвах в публична дискусия на тема „Защитени ли са човешките права в България?”. Форумът, организиран от институцията на омбудсмана, обществения посредник на община Шумен и Административния съд – гр. Шумен, се проведе в залата на Регионалната библиотека „Стилиян Чилингиров” в гр. Шумен.

В сградата на омбудсмана в изпълнение на изискванията на Закона за омбудсмана неизменно всеки четвъртък от 4 ноември 2010 г. лично приемам граждани. Хората, избрали през 2013 г. тази възможност да изложат своите проблеми пред обществения защитник, са 367. От тях 270 подадоха оплаквания, а останалите бяха изслушани, консултирани и насочени за възможностите за решаване на техните проблеми.

Отделно от това, в сградата на омбудсмана работи постоянна приемна за граждани в рамките на целия работен ден без прекъсване. На хората се предоставят консултации от целия екип на омбудсмана в зависимост от характера на проблемите, съветват се за пътищата за решаване на техните проблеми, насочват се към компетентни институции, когато въпросите са извън правомощията ми, подпомагат се да подадат своите оплаквания. През 2013 г. приемната бе посетена общо от 3 987 граждани или средномесечно по 332 човека. По телефона бяха консултирани и информирани по поставени въпроси 6 103 човека.

И през 2013 г. продължихме да предлагаме на хората консултации по електронен път. Този подход прилагаме най-вече в случаите, които са от компетенциите на други органи, а също и когато факторът време е решаващ за предприемане на действия, най-често при наличие на законови срокове за възражения по административни актове. Оценявам го като добра практика в съответствие с принципите на добрата администрация, но още по-важна е положителната оценка на гражданите, защото е небюрократичен и рационален способ за подкрепа без излишна загуба на време.

Омбудсманът и работата по индивидуални жалби и сигнали на граждани

Наситената с граждански вълнения 2013 г. даде отражение не само върху цялостната дейност на институцията на омбудсмана във всичките й многопосочни измерения, но и върху количествените характеристики.

През 2013 г. омбудсманът оказва непосредствено съдействие и защита на 17 775 граждани, което е с 26 % повече спрямо 2012 г.

Граждани, получили непосредствено съдействие и защита от омбудсмана през 2013 г.

Приключени проверки по преписки на граждани	7318
Консултирани граждани в приемната на омбудсмана	3987
Консултирани граждани лично от омбудсмана	367
Предоставени съвети и дадени консултации	6103
Общо	17775

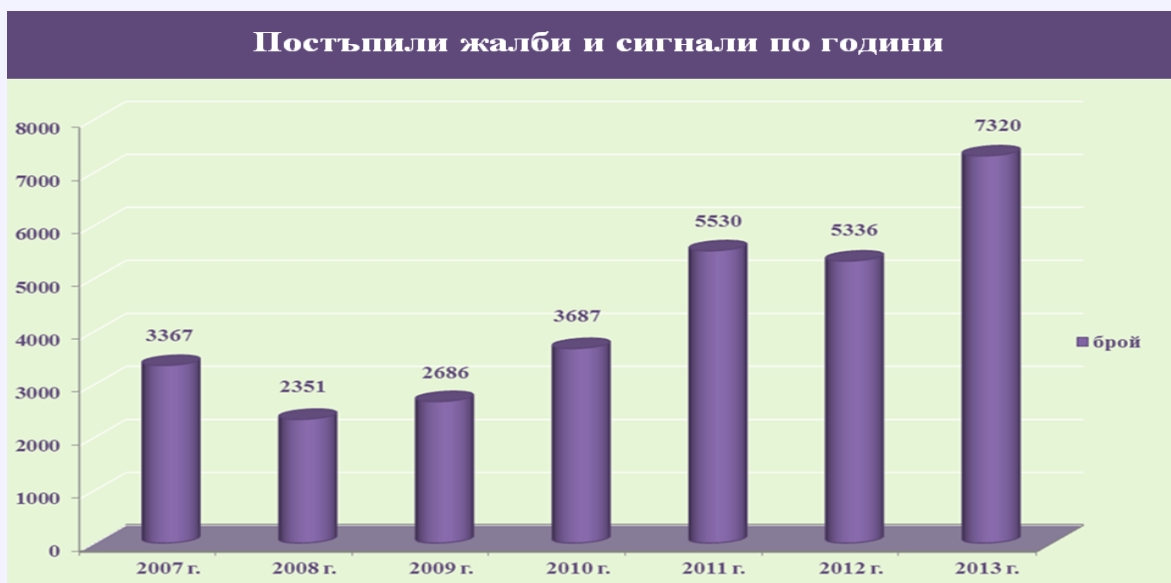
Както се вижда от графиката по-долу, най-голям е дялът на хората, по чиито жалби е извършена проверка – 41 %.

Граждани, получили непосредствено съдействие и защита от омбудсмана през 2013 г.

Общ преглед на жалбите и сигналите през 2013 г.

През 2013 г. в институцията на омбудсмана постъпиха рекордните 7 320 оплаквания от граждани. Те са с 37 % повече от предходната година. Намирам, че причините за това са свързани с все по-доброто познаване от хората на техните права, повишената чувствителност към всяко посягане и застрашаване на правата им, готовността им да се борят за тях. Смятам също, че разпознаването на омбудсмана като правозащитен орган от гражданите и доверието в него като застъпник за човешките права имат съществено значение за увеличени брой на хората, които се обръщат към институцията за съдействие и подкрепа при твърдения за нарушени лични права. Трябва да отбележа, че е съществена ролята и на професионализма на администрацията на омбудсмана, отвореността на институцията към всички – без формализъм, с грижа и подкрепа за всеки човек.

От оплакванията през 2013 г. много ясно се вижда, че хората вече са много бдителни към думите и делата както на управляващи, така и на опозиция и реагират бързо и често много бурно на всяко действие, което според тях нарушава или дори само застрашава права на гражданите. Отчетлива е също повишената нетърпимост към прояви на лоша администрация и лошо управление, към липсата на справедливост, към демонстриране на надменност и неуважение от представители на държавната и местна власт и на лицата, на които е възложено да предоставят обществени услуги. Все по-настойчиво и категорично хората искат не само да се чува гласът им, но и при вземане на решения да се вслушват в него.

Една не малка част от жалбите са изповед за неволите и трудностите, пред които е изправен отделният човек, за безсилието и отчаянието му, че не може да се справи с тях, за липсата на разбиране, на подкрепа, на опора в трудните за него дни и години. Има и оплаквания, с които хора се обръщат към мен, за да споделят събития от собствения им живот, свързани с отношенията им с техните най-близки хора. За жалост, тези граждани са изгубили най-ценната опора – опората в семейството. Тези оплаквания, много разтърсващи и емоционални, са предизвикателство за мен и експертите на институцията. Макар че много често те са извън моите правомощия, което и самите граждани изтъкват в оплакванията си, се чувствам задължен да ги насърча, да ги подкрепя, за да се върне поне малка част от надеждата, която би ги извадила от собственото им усещане за обреченост. Във всички случаи, когато това е възможно, чрез способите на посредничеството, с апел за човещина и съпричастност, оказвам институционална подкрепа за намиране на решение на конкретния проблем.

Констатирам, че зачестиха случаите, при които граждани се обръщат към институцията на омбудсмана с нови молби, свързани с нови проблеми, като изрично подчертават, че правят това, защото са получили вече подкрепа и разбиране от институцията по поставени от тях въпроси. Същевременно обективността изисква да отбележа, че не винаги мога да отговоря на очакванията на хората, но съм готов да пресрещна и техния гняв.

През 2013 г. към институцията на омбудсмана се обърнаха 40 чуждестранни граждани (при 17 през 2012) от 16 страни – Германия, Великобритания, Русия, Нова Зеландия, Гърция, Беларус, Израел, Иран,

Македония, Молдова, Австрия, Турция, Украйна, Франция, Холандия, Швейцария. Двадесет и девет от жалбите са на чужд език, като от тях 19 са на английски език, 9 – на немски език, 1 – на френски език, което е допустимо на основание чл. 16, ал. 2 от Правилника за организацията и дейността на омбудсмана. Най-много са оплакванията с твърдения за нарушени основни права и свободи, като например: отказ да бъде уважена молба за придобиване на българско гражданство; право на справедлив съдебен процес; отказ за предоставяне на статут на бежанец и хуманитарен статут; задържане на територията на Република България на основание на изпратена от Международната организация на криминалната полиция молба за временно задържане и др. На второ място са сигналите във връзка със случаи на насилие и жестоко отношение към животни от граждани на Германия, а на трето – по проблеми на собствеността като засегнати интереси на инвеститори, договор за покупко-продажба на недвижим имот в курортен комплекс „Слънчев бряг – запад”, гр. Несебър, проблеми между съдружници в дружества с ограничена отговорност.

Жалбите и сигналите през 2013 г. според визираното в тях нарушение

През 2013 г., както и през предходните четири, най-много са оплакванията срещу доставчиците на обществени услуги – топлоснабдяване, електроснабдяване, мобилни и телефонни оператори, ВиК услуги, сметосъбиране и сметоизвозване. Техният брой е 1 957 и те представляват 27 % от всички оплаквания, подадени до омбудсмана през отчетната година. Увеличението на жалбите в тази сфера е със 63 % спрямо предходната. На второ място са оплакванията, свързани със социалните права, които представляват 17 % от всички. На трета позиция са жалбите по проблемите на собствеността с 14 %.

Постъпили жалби и сигнали през 2013 г., според визираното в тях нарушение		
Нарушение, визирано в жалбата	Брой	Процент от всички постъпили жалби
Права на потребителите на обществени услуги	1957	27 %
Социални права	1249	17 %
в т. ч. права на децата и младежите	152	
права на хората с увреждания	152	
Право на собственост	1036	14 %
Администрация на съдебната власт и справедлив съдебен процес	505	7 %
Право на добро административно обслужване	292	4 %
Право на здравеопазване	247	4 %
Основни права и свободи - други	239	3 %
Граждански и политически права	170	2 %
Право на образование	165	2 %
Права на лицата, настанени в местата за лишаване от свобода и следствените арести	112	2 %
Право на чиста околна среда	82	1 %
Липса на конкретно нарушение	141	2 %
Друг вид нарушение	1125	15 %
Общо	7320	100 %

Постъпили жалби и сигнали през 2013 г., според визираното в тях нарушение

Жалбите и сигналите на гражданите според етапа на проверката

През 2013 г. бе приключена проверката по рекорден брой жалби на граждани – 7 318, което е с 32 % повече от предходната.

Жалбите и сигналите, според етапа на проверката през 2013 г.	
Постъпили жалби и сигнали през 2013 г.	7320
Приключени проверки по жалби и сигнали през 2013г.	7318
от тях:	673 от 2012 г. 6645 от 2013 г.

На графиката по-долу е показано сравнението на приключените проверки по години от 2008 до 2013 г. Въпреки голямото нарастване на постъпващите жалби, преписките, по които проверките продължават през следващата година, намаляват както в абсолютно, така и в относително изражение и в края на 2013 г. техният брой е 675, което е едва 2 % от всички.

Трябва да подчертая, че това високо постижение е резултат от всеотдайната работа на експертите, техния професионализъм и отдаденост на

мисията на омбудсмана да защитава правата на хората, при това в условия на огромни очаквания към институцията да бъде пазител на законността и справедливостта, да отстоява прилагането на принципите на доброто управление и добрата администрация.

Жалби и сигнали, приключени поради липса на законово основание за разглеждане

От приключените 7 318 проверки по жалби и сигнали на граждани през 2013 г. в 1 744 случая (24 %) беше установено, че липсва основание за намеса на омбудсмана. В зависимост от основанието те се разпределят така:

- намеса в работата на съда, прокуратурата и следствието – 559;
- в компетентността на други институции – 528;
- гражданскоправен спор – 276;
- жалба от юридическо лице – 151;
- предмет на съдебен спор или с влезли в сила съдебни решения – 107;
- в компетентността на НС, президента или КС – 57;
- друга причина – 66.

За пореден път и през 2013 г. констатирам, че най-големият дял от оплакванията, които не са приети за разглеждане поради липса на законово основание за това – общо 666 жалби (38 % от всички), са свързани с правораздавателната дейност по същество, основно по спорове за собственост и спорове с доставчици на обществени услуги. Във всичките 666 преписки граждани настойчиво възразяват срещу постановени актове от органите на съда и на прокуратурата, смятат ги за несправедливи. Писмата, най-често гневни, са изпълнени с остра критика към работата на органите на съдебната власт и изключително негативна оценка за дейността на магистратите. Изказват се съмнения, а някои граждани са убедени, че липсва безпристрастност. В част от случаите хората, с пълното разбиране за правомощията на омбудсмана, искат да споделят своите оценки с очакване, че техният глас ще бъде чул и така ще станат част от решаването на проблемите. Други, които не са никак малко, настояват омбудсманът да защити правата им чрез пряка намеса във „вътрешното убеждение“ на магистрати от различните нива на съдебната система, а също

дори да отмени съдебни актове. В отделни случаи в жалбите има искане омбудсманът да присъства или да представлява и защитава гражданина в съдебен процес като гаранция за обективност.

Отделям специално внимание на тези аспекти от оплакванията на хората, за да подчертая ширещото се убеждение, че вярата в равенството на всички пред закона драматично е ерозираща. А както знаем, дори и усещането за неприлагане на върховенството на закона руши доверието на хората в институциите и уронва устоите на правовата държава. Без ефективна и прозрачна съдебна система не може да има така желаната от хората справедливост, не може да има нито работеща икономика, нито да се подобри благосъстоянието на гражданите. Вярвам, че огромните проблеми, трупани много дълго време, можем да решим само като всички институции се хванем за ръце и заедно с гражданското общество осъществим реформа в съдебната система, която е така необходима за хората и решаваща за просперитета на страната ни.

На второ място сред оплакванията, които са отхвърлени поради липса на законово основание за разглеждане, са тези, които са от компетенциите на други институции, като например Комисията за защита на конкуренцията, Комисията за финансов надзор. В тези случаи, след съгласие на подателя на основание чл. 22, ал. 5 от Правилника за организацията и дейността на омбудсмана, изпращаме жалбата до съответния компетентен орган.

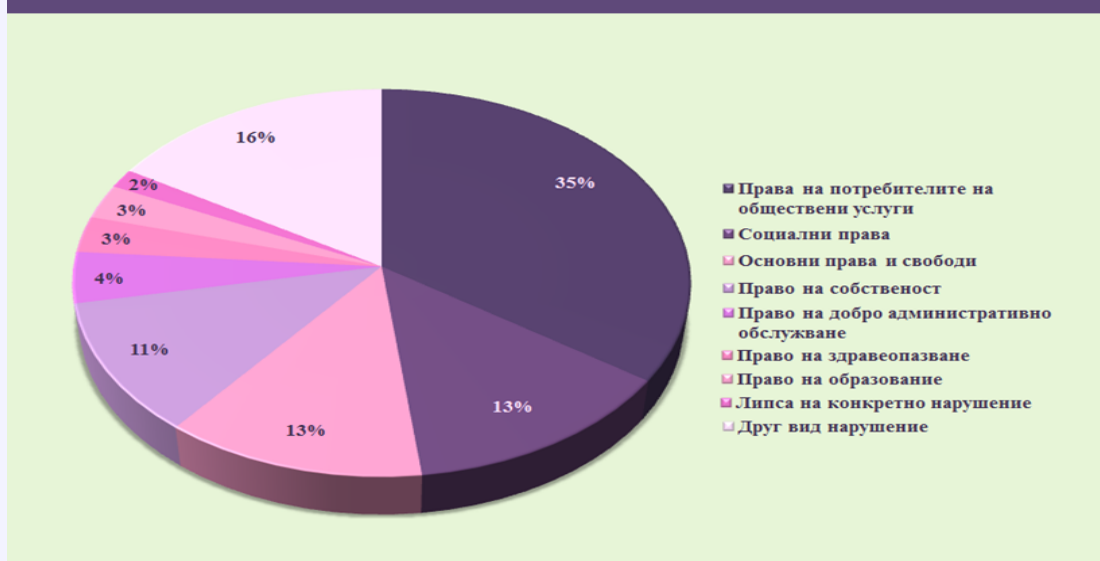
На трето място са исканията за намеса в гражданскоправни спорове. Шестдесет и пет процента от оплакванията от този тип са свързани с проблеми със собствеността – спорове между съсобственици и наследници на имоти, взаимоотношения между собственици в сгради – етажна собственост. След тях следват оплакванията от юридически лица, регистрирани по Търговския закон. От тях 32 % са за проблеми с доставчици на обществени услуги, а 23 % по въпроси на собствеността.

Важно е и в този доклад да отбележа, че в случаи на недопустими за разглеждане жалби институцията на омбудсмана не се ограничава само до това да информира хората, че оплакването им е извън нейните правомощия. Аз и експертите на омбудсмана разясняваме на гражданите възможните действия, механизмите, сроковете, органите, към които трябва да се обърнат за решаване на техните проблеми, даваме им юридически съвети и др.

Жалбите и сигналите, постъпили през 2013 г., по области

Както през всичките предходни години, така и през 2013 г., най-много оплаквания в абсолютни и относителни стойности са постъпили от област София-град – 2 654, което представлява 36 % от всички жалби. Преобладаващата част от тях – 918, са за нарушени права в сферата на обществените услуги, на второ място са оплакванията за нарушени социални права – 359, на трето – 336, за нарушени основни права и свободи. Следват оплакванията, свързани с: право на собственост – 298; право на добро административно обслужване – 113; право на здравеопазване – 80; право на образование – 76.

Постъпили жалби и сигнали от област София-град

На второ място традиционно се нарежда област Варна със значително по-малък брой оплаквания – 421, което е 5,75 % от всички. От тях:

- права на потребителите на обществени услуги – 113;
- социални права – 78;
- право на собственост – 58.

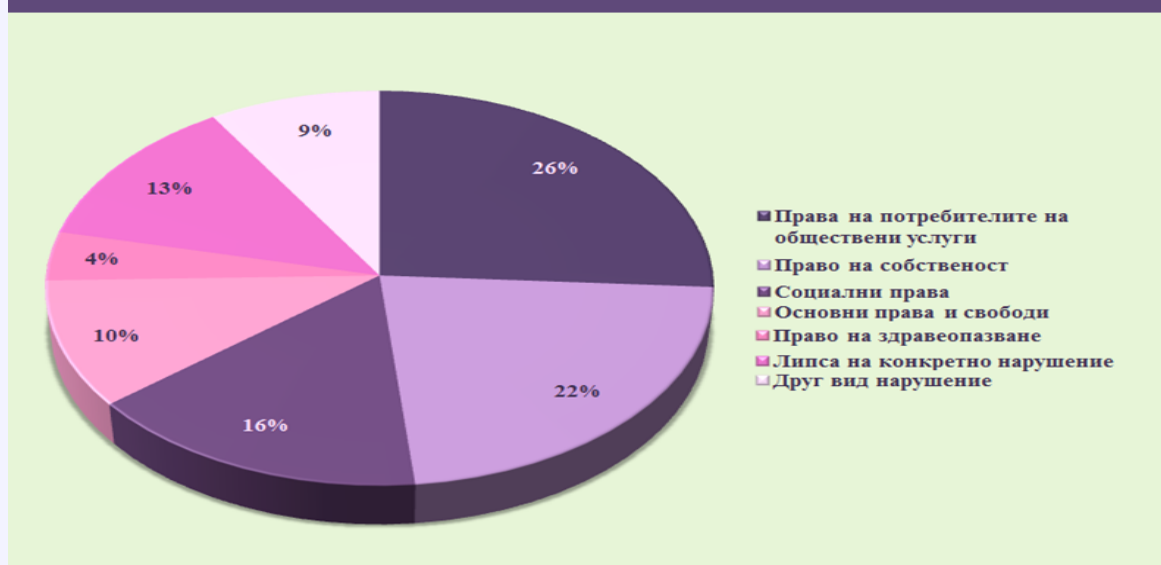
Постъпили жалби и сигнали от област Варна

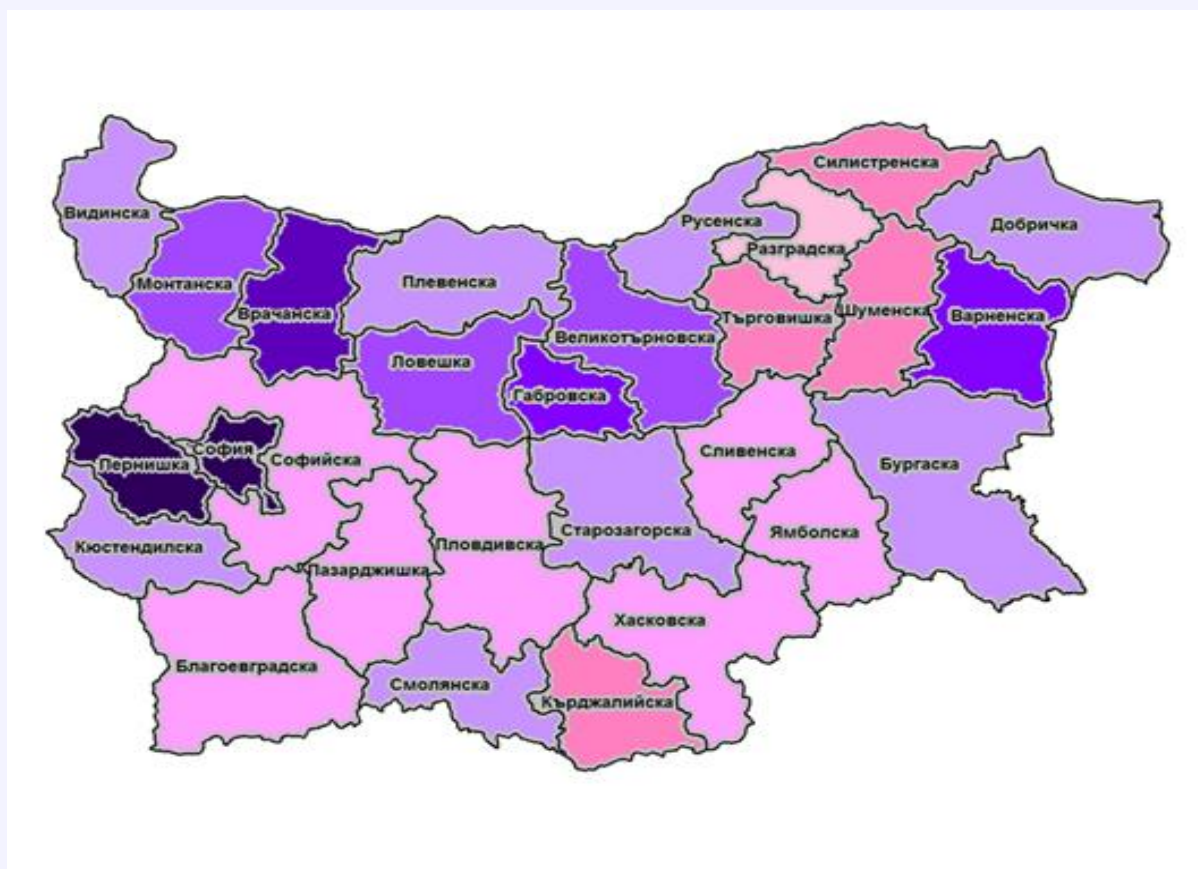
Област Пловдив се нарежда на трето място по брой подадени жалби – 374, които са 5,1% от всички постъпили през 2013 г. Според визираното в оплакванията нарушение на първите места са:

- права на потребителите на обществени услуги – 97;
- право на собственост – 84;
- социални права – 59.

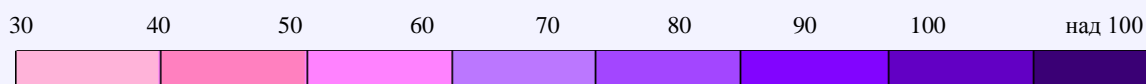
Постъпили жалби и сигнали от област Пловдив

Както и в предходния доклад, ще представя още една гледна точка на разпределението на жалбите по региони, което може да бъде индикатор както за активността на гражданите, така и за проявите на нарушаване на правата на хората или лошата комуникация с органите на власт.

Съотношение брой жалби на 100 000 души население

На картата по-горе е представено разпределението на оплакванията до институцията на омбудсмана, подадени от всяка област, на 100 000 души население по данни на Националния статистически институт.

Както се вижда, на първо място по относителен брой оплаквания на 100 000 души отново е област София-град – 205. На второ място, както и през предходната година, е област Перник със 126 жалби на 100 хил. души, а на трето е област Враца с 93.

Коректността изисква да подчертая, че граждани от София често сигнализират омбудсмана за нарушени права от администрации в други области на страната. Това основно са въпроси, свързани с възстановяване на земеделските земи и горите и земите от горския фонд и други проблеми на собствеността.

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ОМБУДСМАНА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ВЪРХУ НОРМАТИВНАТА СРЕДА

През изминалата 2013 г. гражданите станаха по-активни в защита на правата си и в искането да живеят в предвидима и сигурна нормативна среда. Те настояват гласът им да бъде чул, ефективно да участват във вземането на решения и да упражняват граждански контрол върху дейността на държавните и общински органи. Като национален орган, призван да защитава правата и свободите на гражданите, подобно поведение ме радва и се надявам, че изискванията на гражданското общество към държавните институции за прозрачност, ясни мотиви и реална оценка на въздействието на решенията, които вземат, ще продължават да се повишават. Във връзка с това намирам, че е наложително държавните органи и администрацията да осъзнаят, че са отговорни за действията и решенията си най-вече пред гражданите.

Правата на гражданите и действащата нормативна уредба

През 2013 г. в институцията постъпиха 369 жалби и сигнали от граждани и организации, свързани с действащата нормативната уредба.

Отправих следните по-важни препоръки:

Граждански процесуален кодекс

По повод на жалби на граждани, търсещи съдействие от омбудсмана на Република България, установих несъгласуваност на нормативната уредба и необходимост от изменение на разпоредби на Гражданския процесуален кодекс (ГПК), свързани с изпълнителното производство и несеквестрируемия доход на лицата.

Съгласно чл. 446, ал. 1 от ГПК, ако изпълнението е насочено върху трудовото възнаграждение или върху друго каквото и да е възнаграждение за труд, както и върху пенсия, чийто размер е над минималната работна заплата, може да се удържа само:

1. ако осъденото лице получава до 300 лв. месечно – една четвърт част, ако е без деца, и една пета, ако е с деца, които то издържа;
2. ако осъденото лице получава от 300 до 600 лв. месечно – една трета част, ако е без деца, и една четвърт, ако е с деца, които то издържа; и т.н.

От 1 януари 2014 г. минималната работна заплата за страната е в размер на 340 лева съгласно Постановление № 249/31.10.2013 г. на Министерския съвет за определяне нов размер на минималната работна заплата за страната, поради което се обърнах към министъра на труда и социалната политика и председателя на Комисията по труда и социална политика в Народното събрание да преценят необходимостта от съответна промяна в ГПК, свързана с размера на несеквестрируемия доход.

Получих отговор от министъра на труда и социалната политика, който изразява готовност при инициатива от Министерството на правосъдието да окаже съдействие при преценката за най-удачния вариант за изменение на чл. 446 ал. 1 от ГПК и евентуално възприемане на по-устойчив критерий.

По отношение на ГПК бих искал да насоча вниманието и към производството за поставяне под запрещение. В доклада за дейността на институцията за 2012 г. посочих, че законодателната уредба на института на запрещението в България е наложително да се приведе в съответствие с ратифицираната Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания, както и с общите мерки, препоръчани от Европейския съд по правата на човека в решенията „Станев срещу България” (жалба № 36760/06) и „Кънева срещу България” (жалба № 33606/06). Към Министерството на правосъдието беше създадена работна група, която изготви концепция, но конкретни мерки, които да отчитат и практиката на ЕСПЧ, не са предприети до този момент. Несъответствието на нормативната уредба се установява вече и от съдебната практика, но съдът не би могъл да запълни липсата на адекватна законодателна уредба с тълкуване. В мотивите на решението по гр. дело № 16532/2012 г. Софийският градски съд приема, че чл. 5 от Закона за лицата и семейството е в противоречие с нормите на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и не следва да се прилага. „За съжаление липсват вътрешноправни механизми, приети от българския законодател, които да определят конкретните мерки за защита и мерки за подкрепа, които държавата и в частност съдът следва да осигури на хората с увреждания в България” – се посочва още в мотивите. Цялата материя изисква преуреждане, но поне като начало биха могли да се приемат изменения в ГПК, които да гарантират достъпа на лицата, поставени под запрещение, до съд. Действащата уредба в ГПК не предвижда право на лицето, поставено под запрещение, да иска отмяна на запрещението, както и не предвижда служебно преразглеждане от съда. Припомням, че при прилагането на принудителни медицински мерки по НПК, съдът служебно на шест месеца се произнася за продължаване, замяна или прекратяване на принудителното лечение. При настаняването на задължително лечение съгласно Закона за здравето също е предвидено, че на всеки три месеца съдът служебно се произнася с решение за прекратяване на задължителното настаняване и лечение или за продължаване на задължителното настаняване и лечение. Освен това при отпадане на предпоставките, преди да е изтекъл определеният срок, задължителното настаняване и лечение могат да бъдат прекратени от съда и по искане на лицето. Подобни гаранции биха могли спешно да се предвидят и в ГПК по отношение на запрещението.

Закон за здравното осигуряване

При проверка по жалба до мен относно заплащането на здравноосигурителни вноски от студентите за периода от завършване на средното образование до датата на започване на учебните занятия установих проблеми при прилагането на Закона за здравното осигуряване (ЗЗО).

Съгласно чл. 34, ал. 1, т. 4 от ЗЗО задължението за осигуряване за лицата по чл. 33, ал. 1, т. 5 възниква от датата на записването в съответното висше училище или научна организация, но лицата по чл. 33, ал. 1, т. 5 от ЗЗО са единствено чуждестранните студенти и докторанти, приети за обучение във висши училища и научни организации у нас.

По отношение на българските граждани, съгласно чл. 40, ал. 3, т. 2 от Закона за здравното осигуряване (ЗЗО), студентите – редовно обучение във висши училища до навършване на 26-годишна възраст и докторантите на

редовно обучение по държавна поръчка, се осигуряват за сметка на републиканския бюджет, ако не подлежат на осигуряване на друго основание по реда на същия закон. В Закона за висшето образование (ЗВО) е уреден статутът на студентите. По силата на чл. 67 от ЗВО, статут на студент, докторант или специализант се придобива при записване във висше училище и се загубва при отписване, както и за срока на отстраняване от висшето училище.

След извършена проверка установих, че по принцип университетите подават директно информацията за студентите до НАП, като отбелязват датата на първото учебно занятие, а не датата на записване на студентите.

Смятам, че въпросът е от особена важност, тъй като на практика се получава неяснота при прилагането на ЗЗО по отношение на студентите, които са български граждани. Режимът за чуждестранните студенти и за студентите, които са български граждани, би следвало да бъде еднакъв. Поради тази причина се обърнах към председателя на Комисията по здравеопазването на Народното събрание, с цел да се предприемат мерки за ефективното разрешаване на проблемите по тълкуването и прилагането на ЗЗО.

Друг проблем, който установих по проверка на жалба до мен, е свързан със статута и заплащането на здравноосигурителни вноски на стажант-юристите. Според чл. 294 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) завършилите висше образование по специалността „Право“ придобиват юридическа правоспособност след 6-месечен стаж като стажант-юристи и полагане на изпит. По време на стажа стажант-юристът не получава възнаграждение и времето не се зачита за осигурителен стаж (чл. 297, ал. 2 ЗСВ).

От една страна, стажант-юристите са завършили висше образование, не са студенти и не попадат в обхвата на чл. 40, ал. 3, т. 2 от Закона за здравното осигуряване, съгласно който за сметка на държавния бюджет се осигуряват студентите – редовно обучение във висши училища до навършване на 26-годишна възраст и докторантите на редовно обучение по държавна поръчка. От друга страна, стажът е задължителен, тъй като без него не може да се придобие юридическа правоспособност, като за тези 6 месеца стажантите не получават възнаграждение. Съгласно действащата нормативна уредба стажант-юристите трябва да заплащат сами здравните си осигуровки, независимо че те не са придобили правоспособност и също не са приключили с обучението си като докторантите и студентите.

Обърнах се към министъра на правосъдието, за да се запознае с проблема и при необходимост да предприеме съответни действия.

Правилник за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа, приет с Постановление на Министерския съвет от 3 септември 1958 г.

По повод на жалби на граждани през годината се обръщах няколко пъти към министър-председателя, министъра на външните работи и министъра на правосъдието относно проблемите, свързани с легализациите, заверките и преводите на документи. В доклада ще акцентирам върху последната ми препоръка, отправена през месец октомври 2013 г. В писмото си обърнах отново внимание върху необходимостта в кратки срокове да бъде отменен Правилникът за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа, приет с Постановление на Министерския съвет от 3 септември 1958 г., който е остарял и

е неприложим. Разпоредбите му предизвикват объркване, тъй като не са съобразени с изискванията на Конвенцията за премахване изискването за легализация на чуждестранните публични актове (обн., ДВ, бр. 45 от 11.05.2001 г., ратифицирана със закон, приет от 38-мо Народно събрание на 25.05.2000 г., ДВ, бр. 47 от 9.06.2000 г.), както и с двустранните договори за правна помощ, сключени от Република България. Липсва и законово определение на понятието „заверен превод“ на български език (или официален превод). Необходимо е също така практиката по т. нар. неприсъствено удостоверяване на подписи на преводачи да бъде прекратена. Намирам аргументите, изложени от Министерството на външните работи по повод на предходна кореспонденция по този въпрос, че е необходимо тълкуване от страна на Съвета по законодателството към Министерството на правосъдието относно реда, по който правилникът да бъде изменен, допълнен или отменен, доколкото същият не е издаден във връзка с приложение на определен закон, за несъстоятелни.

Освен това, поради необходимостта от осигуряване на качествени официални преводи е целесъобразно предоставянето на преводачески услуги да бъде уредено в отделен нормативен акт, в който да се предвиди създаване на регистър на преводачите. В съответствие с изискванията на Директива 2010/64/ЕС от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство, държавите членки са задължени да съставят такъв регистър до 27 октомври 2013 г. Преводачите, предоставящи официални преводи, следва да носят отговорност за качеството на превода и да бъдат обект на контрол от страна на компетентните държавни органи. Практиката в други европейски държави по отношение на подбора на заклетите преводачи, упълномощени да превеждат официални документи (брачни свидетелства, дипломи, съдебни решения), би могла да бъде използвана като пример.

Големият брой жалби, които получих във връзка с прилагането на действащата уредба, сигнализира за изключително сериозен проблем. Имайки предвид трайното увеличаване на движението на официални документи, издадени не само в държавите – членки на Европейския съюз, но в трети държави, смятам, че този проблем трябва да намери своето компетентно законодателно решение.

Тежките и скъпи бюрократични процедури, които съществуват в резултат на посочения правилник, затрудняват редица държавни органи, приемащи документи от други държави, юридическите лица, които желаят да се установят в България, с цел да упражняват своята дейност, както и гражданите, за които налагането на подобни правила представлява пречка за свободното им движение.

Нямам информация от институциите за становището им и евентуално за предприетите действия в тази насока.

Закон за енергетиката

В годишния си доклад до парламента за 2012 г. подчертах, че действащата нормативна уредба в областта на енергетиката не защитава в достатъчна степен правата на гражданите като потребители, създава усещането за липса на справедливост и право на избор у гражданите и привилегирова монополите в сектора. Апелирах към цялостен преглед на енергийната политика на страната. През февруари 2013 г., предвид многобройните жалби и предложения на гражданите за промени в нормативната уредба, независимо че е извън моите

правомощия, изпратих до председателя на Народното събрание предложение на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката, като основната цел беше да насоча вниманието на законодателя към проблемите на гражданите и техният глас да бъде чул. Проектът включваше най-наложителните искания на гражданите за законодателни промени в тази област като: промяна в състава на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране; изменения в текстовете, свързани с т. нар. зелена енергия; промени, регламентиращи сключване на индивидуални договори с топлофикация; възможност за физическо отделяне на отоплителните уреди след писмено уведомяване на топлопреносното предприятие; отпадане на задължението за плащане на сградна инсталация, ако топлоподаването към отоплителните тела в имота е прекратено и други.

Оценявам промените, приети в Закона за енергетиката през изминалата година, които определено подобриха правата на потребителите, но намирам, че са необходими още действия в тази посока, особено в частта за топлоснабдяване.

Нормативна уредба, която създава предпоставки за нарушаване или застрашаване на правата на гражданите

Наказателно-процесуален кодекс

По повод на жалба на гражданин, който твърди, че е бил осъден в България и в Гърция за едно и също деяние, а именно превеждане през границата на отделни лица, установих празнота в българската нормативна уредба, свързана с основния принцип в наказателното право, съгласно който никой не може да бъде осъден повторно. Въпреки че принципът „ne bis in idem” е установен в чл. 8, ал. 2 от Наказателния кодекс и че съществува възможност в случаи, засягащи присъди, постановени в други държави членки, съдът да се позове директно на чл. 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз, би било целесъобразно да се обмислят промени в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК).

Предвид важността на проблемите относно действието на чуждестранните присъди и установената празнота в българското законодателство, бих искал да насоча вниманието на народните представители към възможността да се предвиди изменение в НПК, с цел влязла в сила присъда, постановена в друга държава – членка на Европейския съюз, да поражда същите правни последици като присъда, постановена от български съд, във всяко наказателно производство и по време на изпълнение на присъдата. Необходимо е също така да се отстрани липсата на възможност за осъденото лице да поиска признаване на влязла в сила чуждестранна присъда.

Закон за движението по пътищата и Закон за автомобилни превози

Член 159, ал. 2 от Закона за движението по пътищата предвижда, че не се издава свидетелство за управление на моторно превозно средство или негов дубликат, както и отнето свидетелство не се връща до заплащане изцяло на дължимите глоби. Намирам, че подобна мярка е непропорционална и би могла да доведе до нарушаване на правата на гражданите.

Подобна е уредбата в Закона за автомобилните превози (ЗАП). Когато на водач е съставен акт за нарушение, контролният талон към свидетелството му за управление се отнема и се връща след изпълнение на задължението му по чл. 92,

ал. 4. Актът замества контролния талон за срок до един месец от връчването му на водача. Посочената по-горе ал. 4 гласи, че наложеното наказание „глоба” се заплаща в едномесечен срок от влизането в сила на наказателното постановление, а според ал. 6 от същия член при заплащане на наложената глоба отнетият контролен талон се връща на водача. Ако водачът обжалва наказателното постановление, съгласно ал. 5 то, както и решението или определението на съда, заместват контролния талон към свидетелството за управление за срок до един месец от влизането им в сила. Член 106а, ал. 1, т. 5 от ЗАП предвижда принудителна административна мярка „временно отнемане на свидетелство за управление на моторно превозно средство” на водач, който не е изпълнил задължението си по чл. 92, ал. 4 – до изпълнение на задължението за заплащане на наложената с наказателното постановление глоба, а ал. 2 от същата разпоредба предвижда, че това става чрез отнемане на свидетелството за управление на моторно превозно средство и контролния талон към него.

Намирам подобна уредба за непропорционална. Целта на предвидените мерки не е прекратяване на извършеното нарушение или предотвратяване на извършването на нови нарушения, а улесняване на събирането на публични държавни вземания. Редът и способите за събиране на вземания на държавата са уредени в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК).

Нормативната уредба в областта на данъчното и осигурителното законодателство по отношение на лицата, упражняващи свободна професия и/или занаятчийска дейност на основание на предварителна регистрация, определена с нормативен акт

Конкретен повод е оплакването от гражданка, която през летния сезон отдава стаи под наем на туристи на българското Черноморие. За целите на осигурителното право съгласно чл. 4, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 1, ал. 5, т. 1 и чл. 2 от Наредбата за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица, тя се счита за лице, упражняващо свободна професия и/или занаятчийска дейност, тъй като за дейността си подлежи на облагане с патентен данък и не е едноличен търговец. В същото време от гледна точка на данъчното право тя се третира като физическо лице, което не е едноличен търговец или занаятчия и не упражнява свободна професия. Тази неяснота поражда объркване у гражданите и би могла да доведе до нарушаване на техните права.

Закон за гражданската регистрация

Към мен се обърна неправителствена организация с жалба по повод на отказ на Столичната община да издаде адресна регистрация на дете на адреса, на който са регистрирани и неговите родители преди изменението на чл. 92 от закона, тъй като обитавали мястото без правно основание. Адресната регистрация на детето е необходима, за да бъде записано в училище. Случаят беше разрешен след намесата на институцията на омбудсмана. Въпреки това обръщам внимание на този случай, защото не намирам, че е редно да се отказва регистрация на дете, при условие че родителите му са регистрирани на този адрес, без значение дали могат да предоставят документ относно основанието, на което ползват имота.

Нормативната уредба относно извършването на оценка на въздействието върху околната среда

През изминалата година зачестиха жалбите на граждани и на неправителствени организации, свързани с искания за възобновяване на производства по издаване на административни актове, свързани с решенията на директорите на регионалните инспекции по околната среда и водите да не се извършва оценка на въздействието върху околната среда на инвестиционни проекти. Гражданското общество е изключително чувствително в последните години по отношение на опазването на околната среда и природните ресурси на страната и очаква отговорно отношение от страна на компетентните органи. Насочвам вниманието към този въпрос, защото намирам, че моментът е подходящ да се ревизира действащата нормативна уредба и да се ограничат случаите, в които не се извършва ОВОС на планове и инвестиционни проекти, като те бъдат наистина изключения от правилото.

Продължава тенденцията при предприемане на промени в нормативната уредба, общественото обсъждане да протича формално и да липсва адекватна и ясна разяснителна кампания от страна на органите, подготвящи измененията или прилагащи впоследствие уредбата. Насочих вниманието към този проблем в доклада за дейността на институцията през 2012 г. и не отчитам подобрене в тази насока. Изменения в нормативната уредба, които са неясни, непредвидими и немотивирани ще продължават с основание да предизвикват нетърпимост у гражданите. Те много често не получават своевременно ясна и разбираема информация какви промени в техните права и задължения ще настъпят и причините за тези изменения. Като пример мога да посоча, че всяка година промените в данъчното законодателство водят до увеличаване на жалбите до институцията на омбудсмана в тази сфера. И през 2013 г. продължих да получавам жалби срещу т. нар. данък лихва. Измененията в Закона за местните данъци и такси по отношение на данъка върху моторните превозни средства също предизвика недоволство сред гражданите, а регистрираните земеделски производители искаха от мен разяснение относно кръга на лицата, попадащи в обхвата на чл. 48, ал. 6 от Закона за данъците върху доходите на физически лица. Получих също редица жалби, свързани с функционирането на единната сметка за плащане на данъци и задължителни осигурителни вноски и прилагането на чл. 169, ал. 4 от ДОПК. Част от гражданите искаха отмяна на тази уредба като противоконституционна, друга част се оплакваха от несправедливото автоматично погасяване на лихви в определени случаи. С промените в ДОПК (обн. ДВ, бр. 98/2013 г.) отпадна възможността да се погасяват лихви преди погасяването на всички главници по задълженията при прилагането на чл. 169, ал. 4 от кодекса, с което част от исканията на гражданите бяха удовлетворени, а с Решение № 2 от 4.02.2014 г. по к. д. № 3/2013 г. на Конституционния съд съдът обяви за противоконституционни § 44, т. 3, б. „а” и т. 5 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за данък върху добавената стойност (обн., ДВ, бр. 94/2012 г.), с които е изменена разпоредбата на чл. 169, ал. 4 и отменена разпоредбата на чл. 179, ал. 1 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

Друг пример от практиката през годината е т. нар. цифровизация. Независимо от усилената медийна кампания, преминаването от аналогов към

цифров сигнал при разпространение на ефирните телевизии също предизвика проблеми и доведе до жалби относно получаването на ваучери за декодери и липсата на покритие в определени райони на страната. Това за пореден път показва, че формалното изпълнение на задълженията от страна на държавните институции и администрацията води до разходване на средства, което обаче не гарантира ефективен резултат.

Искания за съдействие и намеса на омбудсмана извън моите правомощия – жалби от търговци или лица, осъществяващи стопанска дейност, както и професионални сдружения по повод на проблеми, свързани с нормативната уредба

През 2013 г. получих няколко жалби с искания за сезиране на Конституционния съд на Република България, свързани с разпоредби на Търговския закон относно несъстоятелността и по-специално измененията в закона, свързани с попълване масата на несъстоятелността (обн. ДВ, бр.20/2013 г.).

Постъпи жалба до мен от управител на болница относно дефиницията на „публичноправна организация” в Закона за обществените поръчки, според който е променен смисълът на понятието „публичноправна организация”, въведено в Директива 2004/18/ЕО, и неоснователно е разширено приложното поле на закона по отношение на възложителите, като в него попадат и болници, които са частни търговски дружества.

Получих и десетки жалби с искане за установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл. 2, ал. 1, т. 31 и т. 38 от Закона за публичност на имуществото на лица, заемащи висши държавни, обществени и други длъжности в публичния и частния сектор. С цитираните разпоредби се създава задължение за деклариране на доходи, имущество и разходи съответно на членовете на управителните и контролните органи на представителните организации на работниците и служителите и на работодателите, чиито представители са постоянни членове на Националния съвет за тристранно сътрудничество и на членовете на управителните и контролните органи на Националната електрическа компания, на Българския енергиен холдинг и на юридическите лица, които осъществяват дейност, регулирана от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране.

Предсрочни парламентарни избори 2013

Получих няколко жалби във връзка с липсата на възможност за издаване на удостоверение за гласуване на друго място (освен предвидените в чл. 49, ал. 2 от Изборния кодекс хипотези) в случаите, когато поради ангажименти избирателите няма да могат да гласуват по постоянен или настоящ адрес, а искат да упражнят активното си избирателно право.

Другите жалби бяха свързани с възможността на лица с увреждания да гласуват при липса на по-малко от 10 заявления за образуване на подвижна секционна избирателна комисия, оплакване за неотрязване на глас от секционна избирателна комисия, твърдение от политическа партия за проблеми при подаването на писмени заявления за участие в изборите на български граждани, живеещи в Кипър.

Сезиране на Конституционния съд на Република България

През 2013 г. отправих три искания за установяване на противоконституционност на определени разпоредби до Конституционния съд.

Конституционният съд образува конституционно дело № 7/2013 г. по мое искане за установяване на противоконституционност по отношение на думата „жив” в разпоредбите на чл. 7, ал. 9, чл. 8, ал. 9 и чл. 10а, ал. 4, т. 2 от Закона за семейните помощи за деца поради противоречие с чл. 6, ал. 2 от Конституцията на Република България.

С атакуваните разпоредби се създава привилегия само за преживелия родител и се поставят в неравностойно положение другите родители, респективно осиновители, които са в идентично положение и по някакви причини също отглеждат сами децата си (например в случаите на самотен родител или осиновител).

С Решение № 3 от 27.06.2013 г. Конституционният съд отхвърли искането.

По мое искане КС образува конституционно дело № 11/2013 г. за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 28, ал. 5 от Закона за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД), поради противоречие с чл. 4, ал. 1 от Конституцията на Република България.

С разпоредбата се въвежда още една такса за извършването на една и съща услуга. Съгласно чл. 28, ал. 2 от ЗЛОД гражданите плащат такса за издаване и за заверка на билети за лов, а според чл. 28, ал. 5 заплащат такса за извършване на административната услуга по издаване и заверка на билети за лов.

С Решение № 4 от 4.07.2013 г. Конституционния съд обяви разпоредбата за противоконституционна.

По искането ми за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 11, ал. 5 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ), поради противоречие с чл. 4, ал. 1 от Конституцията на Република България, КС образува конституционно дело № 8 /2013 г.

Съгласно чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ при авансово изплащане на дохода от лихви по депозитни сметки в търговски банки, същият се счита за придобит на датата на падежа на депозита или на датата на предсрочното му прекратяване. С тази разпоредба се придава обратна сила на въведения от 01.01.2013 г. данък върху доходите от лихви по депозити на физически лица в случаите, когато съгласно условията на договора между търговската банка и лицето, лихвата е изплатена предварително и доходът от депозита е получен преди влизането в сила на разпоредбите, въвеждащи новия данък.

С Решение №10 от 24.10.2013 г. КС отхвърли искането.

През 2013 г Конституционния съд се произнесе по мое искане, отправено в края на 2012 г.

Конституционно дело № 5/2013 г. е образувано по искане за установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл. 38, ал. 1, ал. 2 и ал. 3, чл. 39, ал. 1, изречение второ и Раздел II „Обезщетение за ползване на имот – частна

собственост” в Глава трета „Принудително отчуждаване на имоти – частна собственост, за държавни нужди” от Закона за държавната собственост и чл. 27, ал. 1, чл. 29, ал. 3, т. 1 и чл. 30 от Закона за общинската собственост, поради противоречие с чл. 56, чл. 17, ал. 3 и ал. 5, чл. 4, ал. 1 и чл. 5, ал. 1 от Конституцията на Република България, както и чл. 6, Параграф 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи.

С Решение № 6 от 15.07.2013 г. Конституционният съд обяви за противоконституционни атакуваните от мен разпоредби.

По отношение на конституционно дело № 4/2013 г., образувано по мое искане от 2012 г., което е свързано с установяване на противоконституционност на чл. 43, ал. 1, т. 2 и т. 3 от Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ), поради противоречие с чл. 35, ал. 1 и чл. 26, ал. 2 от Конституцията на Република България, както и на чл. 182, ал. 2, т. 2, б. „а” и чл. 221, ал. 6, т. 1 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, поради противоречие с чл. 35, ал. 1 от Конституцията на Република България, има частично произнасяне с акт на КС.

В чл. 43, ал. 1, т. 2 и т. 3 от ЗЧРБ се урежда налагането на принудителна административна мярка – забрана за напускане на страната, на чужденец.

Разпоредбите на чл. 182, ал. 2, т. 2, б. „а” и чл. 221, ал. 6, т. 1 от ДОПК дават възможност на органа, установил публичното вземане, съответно на публичния изпълнител, да поискат от органите на Министерството на вътрешните работи да не се разрешава на длъжника или на членовете на контролните или управителните му органи напускане на страната, както и да не се издават или да се отнемат издадените паспорти и заместващите ги документи за преминаване на държавната граница.

С определение от 9.04.2013 г. КС отклони искането по отношение на чл. 43, ал. 1, т. 2 и т. 3 от ЗЧРБ, тъй като след образуване на делото текстовете са отменени от парламента.

През 2013 г. гражданите се обърнаха към мен с жалби за сезиране на Конституционния съд с искане за установяване на противоконституционност на Закона за Държавна агенция „Национална сигурност”, на Закона за частните съдебни изпълнители, както и на текстове в някои закони, сред които са:

- Законът за политическите партии във връзка с отпускането ежегодно на държавна субсидия на политическите партии, които са получили не по-малко от 1 % от действителните гласове на последните парламентарни избори (чл. 26 от Закона за политическите партии);

- Изборният кодекс по отношение на редица разпоредби, свързани с произвеждането на избори за народни представители по пропорционална изборна система, бариерата при разпределението на мандатите, подписката в подкрепа на независими кандидати, депозита за участие в избори и други;

- Законът за здравното осигуряване относно разпоредбата на чл. 40, ал. 5, т. 1 по отношение на заплащането на здравноосигурителни вноски от лицата, регистрирани като безработни без право на обезщетение.

Участие на омбудсмана на Република България в тълкувателната дейност на съдилищата, на основание чл. 125 от Закона за съдебната власт

През 2013 г. сезирах върховните съдилища на Република България с шест искания за тълкувателни решения.

Върховен административен съд

Поради наличието на противоречива съдебна практика изпратих до Общото събрание на колегиите на Върховния административен съд искане за приемане на тълкувателно решение относно определянето на размера на таксата за битови отпадъци по Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) по реда на чл. 67, ал. 2 от ЗМДТ със следния въпрос:

Определянето на размера на таксата за битови отпадъци пропорционално на данъчната оценка на имота по реда на чл. 67, ал. 2 от Закона за местните данъци и такси променя ли нейния характер, превръщайки я в скрит имуществен данък?

Поради противоречива практика при прилагането на Закона за административните нарушения (ЗАНН) и ДОПК поисках от Общото събрание на колегиите при Върховния административен съд да приеме тълкувателно решение по въпросите дали са приложими давностните срокове, предвидени за изпълнение на административното наказание „глоба” в чл. 82, ал. 1, б. „а” във връзка с ал. 2 и ал. 3 от ЗАНН, по отношение на имуществената санкция, наложена с влязло в сила наказателно постановление, както и дали е приложима разпоредбата на чл. 175, ал. 3 от ДОПК и по отношение на имуществените санкции.

С оглед на преодоляване на противоречивата съдебна практика сезирах Общото събрание на колегиите на Върховния административен съд с три искания за приемане на тълкувателни решения по следните въпроси, свързани с прилагането на разпоредби на Административнопроцесуалния кодекс:

- Представлява ли индивидуален административен акт по смисъла на чл. 21 от АПК отказът (изричен или мълчалив) на министъра на земеделието и храните по чл. 17, ал. 8 от ЗСПЗЗ за издаване на заповед за преработване на влезлия в сила план за земеразделяне и одобрената карта на съществуващите или възстановими на терена стари реални граници на земеделски земи при явна фактическа грешка?;

- В кои случаи при едновременно оспорване на административен акт по съдебен и по административен ред съдът трябва да спре производството съгласно чл. 129, ал. 2 от АПК?;

- Притежава ли белезите на индивидуален административен акт по смисъла на чл. 21 от АПК заповедта на министъра на вътрешните работи по чл. 192а от ЗМВР за преместване на държавен служител при служебна необходимост или при изменение на оперативната обстановка за срок до една година в същото или друго населено място на същата или на друга длъжност в рамките на притежаваната категория?

С решение по тълкувателно дело № 2/2013 г. Общото събрание на колегиите във Върховния административен съд реши:

Заповедта на министъра на вътрешните работи по чл.192а, ал. 1 от ЗМВР за преместване на държавен служител при служебна необходимост или при изменение на оперативната обстановка за срок до една година в същото или в друго населено място на същата или на друга длъжност в рамките на притежаваната категория е индивидуален административен акт по смисъла на чл. 21, ал. 1 от АПК и подлежи на съдебен контрол.

Върховен касационен съд

С оглед на преодоляване на противоречивата и неясна практика на съда при прилагане на Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност (ЗОПДИППД) се обърнах към Общото събрание на гражданската колегия при Върховния касационен съд да приеме тълкувателно решение по следните въпроси:

1. Необходимо ли е да съществува връзка между конкретната престъпна дейност по чл. 3, времето на нейното осъществяване и придобитото имущество, за да се постанови отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност по реда на ЗОПДИППД (отм.)?

2. Достатъчно основание ли е да не е установен законен източник на доходите за придобиване на имуществото през проверявания период по реда на ЗОПДИППД (отм.), за да е налице основателно предположение, че имуществото е придобито от престъпна дейност?